

UOT 821.512.162

Cabarova Mədinə,
AMEA-nın Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutu
dissertant
Bakı ş., İstiqlaliyyət küç. 26.
cabarova.84@mail.ru

ABDULLA BƏY ASİNİN MƏHƏBBƏT LİRİKASI

Açar sözlər: *Qarabağ ədəbi mühiti, Asi, XIX əsrin ikinci yarısı, lirika, məhəbbət*

XIX əsr Qarabağ ədəbi mühitinin ən parlaq və məhsuldar bir dövrüdür. XVIII əsrdən başlayan bu irəliləyiş XIX əsrdə daha da inkişaf edir, özünün ən yüksək mərhələsini yaşayır.

XIX əsrdə Qarabağda fəaliyyət göstərən ədəbi məclislərin iştirakçıları iki istiqamətdə fəaliyyət göstərirdilər. Bunlardan birinciləri klassik şeir formasında yazanlar, digərləri isə aşiq şeiri tərzində yazıb yaradan şairlər idi. Bu haqda Nəsrəddin Qarayev “Poetik məclislər” adlı kitabının ön sözündə də yazır: “XIX əsrdə Azərbaycanda yaranmış ədəbi məclislərin iştirakçılarının çoxu Füzuli və Vaqif ədəbi məktəblərinə mənsub olmuşlar. Onların əksəriyyəti nəzirələr yazsalar da, hər birinin özünəməxsus bədii ifadə tərz, sözü və naxışı olmuşdur. Vaqif ədəbi məktəbinin nümayəndələri isə əsasən qoşma şəklində yazmağa meyl göstərmişlər”[8,5]. Doğrudur, əvvəlki dövrlərlə müqayisədə şairlərin klassik şeir nümunələrinə müraciəti nisbətən azalmışdı, lakin bu heç də o demək deyildi ki, bu dövrdə fəaliyyət göstərən şairlər qəzələ, qəsidəyə, mərsiyəyə müraciət etməzmişlər.

XIX əsrin ikinci yarısı üçün xarakterik olan ədəbi prosesdən danışan prof. Mirzağa Quluzadə klassik ədəbiyyat nümunələrinin öz mövqeyini tədricən yeni ədəbiyyata – realist dramaturgiya və nəsrə təhvil verdiyini qeyd edərək yazır: “XIX əsrin ortalarından başlayaraq Füzuli ənənələrinin Azərbaycan ədəbi-tarixi prosesindəki mövqeyi əvvəlki dövrə nisbətən xeyli məhdudlaşır. Çünki bu zaman Mirzə Fətəli Axundovun yaradıcılığı ilə tamamilə yeni bir ədəbiyyat-realist dramaturgiya və nəsr yaranır” [4,381].

Doğrudur, XIX əsr ədəbiyyatı özünün bir sıra xüsusiyyətlərinə görə əvvəlki dövrlərdən fərqlənir. Bu dövrdə fəaliyyət göstərən şair və yazıçılar zamanın və mühitin tələbinə cavab verə biləcək yeni-yeni əsərlər yazmağa çalışır, cəmiyyət üçün vacib olan məsələləri ədəbiyyata gətirməklə, sosial ədalətsizliyə etirazla problemlərin həllinə can atırdılar. Lakin bu dövr ədəbiyyatında da başlıca yeri poeziya və onun ayrılmaz hissəsi, aparıcı qolu olan qəzəl janrı tuturdu. Forma yığcamlığı, bəhr və təfilə zənginliyi baxımından qəzəlin imkanları daha geniş olduğundan ənənəvi formalar içərisində qəzələ həmişə üstünlük verilmişdir. Həmçinin qəzəl janrı oxucu qəlbinə yol tapmaqla bərabər, müəllifinin adını və təxəllüsünü yaşatması imkanı baxımından da əvəzsiz idi. Bu dövr ədəbiyyatında heca vəznə kiçik addımlarla irəliləməyə çalışsa da, ədəbiyyatımıza dərin kök salmış əruzvəznli qəzəl janrı səviyyəsinə çata bilməmişdi. Məclis nümayəndələrinin yaradıcılığına nəzər salsaq görərik ki, qəzəlin forma və quruluşunda heç bir dəyişiklik yoxdur, yeganə dəyişiklik onun məzmunundadır. Doğrudur, klassik ədəbiyyat nümunələrində olduğu kimi burada da şairlər gözəlin xarici görünüşündən – lələ yanaqlar, ləl dodaqlar, ağ buxağından danışır, klassik poeziyanın mövzusu olan gül, bülbül, məşuq və məşuqədən bol-bol söhbət açırdılar. Lakin ilk baxışda köhnənin təkrarı kimi görünən bu şeirlər əslində realist mövqedən çıxışları baxımından bu dövrün ədəbiyyatına, onun məzmununa mütərəqqi ideya gətirə bilmişdi. Dahi Füzulinin XIX əsr şairlərinin yaradıcılığına təsirindən bəhs edən Kamil Mirbağirov yazır: “Füzuli XIX əsr Azərbaycan ədəbiyyatına qüvvətli təsir göstərən dahi sənətkardır. Bu dövrdə asan yolla gedərək, Füzulini təqlid edən

şairlərin heç biri müvəffəqiyyət qazana bilmədiyi halda, böyük şairin ənənələrini davam və inkişaf etdirən şairlər ədəbiyyatımız tarixində özünəməxsus mövqe qazana bilmişlər” [6,65]. Füzuli yaradıcılığından fərqli olaraq bu dövr ədəbi nümunələrində sevgiyə olan münasibət mücərrəd romantik aləmdən real aləmə ötürülərək oxucuların ixtiyarına verilmişdir.

Yaradıcılığının bir hissəsini məhəbbət mövzusunda yazdığı qəzəllər təşkil edən bu dövr şairlərindən biri də Abdulla bəy Asi idi. Şair böyük Füzulinin davamçısı kimi çıxış edərək sözün həqiqi mənasında bir-birindən gözəl və mənalı qəzəllər yazmış, bu şeirlərdə əsl məhəbbət şairi, incə zövqlü bir cavan kimi çıxış etmişdir. Gənc şair də böyük ustadı Füzuli kimi “...insandakı real məhəbbət hissələrini, saf eşqin lətafətini, rayihəsini, onun əzəmətli, cazibədar incəliyini, bu təmiz eşqin insan ruhunda doğurduğu qürur hissini və heç bir başqa hiss ilə əvəz edilə bilməyən təsir gücünü, bu hissini insanda doğurduğu sevinci, şadlığı, bu təbii eşqin insanı yaşamağa, yaratmağa, səadətə sövq edən qüdrətini, sevən qəlbin coşğun arzu-əməllərini, həsrət və məyusluqlarını, sevinc və iztirablarını təbii, inandırıcı bir şəkildə tərənnüm etmişdir” [1,21-22]. Şair böyük zövqlə yazdığı qəzəllərdə sözləri, misraları zərgər incəliyi ilə bir-birinə calamaqla təkrarsız sənət əsəri yaratmağa müvəffəq olmuşdur. Yaradıcılığında qəzələ müraciət edən şairlərin hamısı gözəlin yerini, duruşunu, gülüşünü mədh etməklə onun xarici görünüşünə olan vurğunluqlarını nümayiş etdirir və ilk baxışda bu bir növ təkrarçılığa bənzəyir. Lakin onu da qeyd etmək lazımdır ki, bütün qəzəl yazan nəzm ustaları heç də həmişə zövqlü, oxunaqlı, yaddaqalan bir əsər yazmağa müvəffəq olmur, bəzən yazılan əsərlər elə oxunulduğu andan etibarən unudulur. Asinin bir şair kimi özəlliyi onda idi ki, onun yazdığı əsərlər həm geniş oxucu kütləsi tərəfindən, həm də müasirləri olan şairlər-yəni şeirdən, onun forma və quruluşundan xəbəri olan insanlar tərəfindən yüksək qiymətləndirilirdi.

Asi qəzəllərinin demək olar ki, hamısı ənənəvi məhəbbət mövzusunda həsr olunmuşdur. O, qəzəllərində dərin insani hissələri, eşq və sevgi duyğularını romantik aləmdən təcrid edərək real həyata, yaşadığı mühitə gətirməyə çalışmış və buna nail olmuşdur. Asi də babası Qasım bəy Zakir kimi real məhəbbəti, sevgini Allaha ibadətdən, Kəbə ziyarətindən üstün tutur, bununla da dini ehkam əleyhinə çıxaraq dünyəviliyi təbliğ edirdi. Babasının məsləyinin ardıcılı kimi çıxış edən gənc şair “...həyatın bəxş etdiyi mənəvi və maddi nemətlərdən məqsədüuyğun şəkildə faydalanmağı üstün tutur. Bu cəhətdən lirik qəhrəmanın “mən”ində dayanan sənətkarla bu dünyanın faniliyini, müvəqqəti olduğunu iddia edən din nümayəndələrinin baxışları arasındakı fərq çox böyükdür, ariflə nadan arasındakı fərqlə bərabərdir. Lirik qəhrəman və onun yaradıcısı öz məhəbbət obyektinə gözəllərlə fəxr edir, onlara arxalanır” [5,29]:

فاش گویم که خدای من ترسا این است

که دم عیسویش در دو لب شیرین است.

[9, 7b].

(Açıq-aydın deyirəm ki, mənim Allahım bu tərsadır,
Ki, İsalıq qüdrəti onun iki şirin dodağındadır).

مکن تکلیف سوی کعبه ام زاهد ز میخانه

که نگذارم چو آدم باغ خلد از کف به افسانه.

(9, vər 13 b)

(Zahid mənə meyخانədən Kəbəyə getməyi təklif etmə,
Adəm kimi cənnət bağını əfsanəyə dəyişən deyiləm).

Bu nümunələr şairin farsca yazdığı qəzəllərdəndir. Bu qəzəllərin əksəriyyətində şair real məhəbbəti behiştin vəd etdiyi nazü-nemətlərdən üstün tutur, bu dünyada zövq ala biləcəklərini kənara qoyub cənnətə bel bağlamağı axmaqlıq hesab edir. Ümumiyyətlə, Asi

şeyrlərini köhnə sxolastik şərq şeyrlərindən fərqləndirən bir cəhət də onun təsvir etdiyi real, həyatı gözəlin klassik əsərlərdə bir qayda olaraq gözəllik anlayışı kimi nümunə gətirilən huri və mələkdən daha üstün tutulmasıdır. Davamçısı olduğu dahi Füzuli haqqında deyilmiş aşağıdakı fikirləri tərəddüdsüz olaraq Asiyə də aid etmək olar: “Füzuli işıqla qaranlığın, axmaqcasına bayağılaşdırılmış dini təsəvvürlərlə sağlam şüurun, həyatla axirətin, məscidin, minbərin, zahidin dedikləri ilə insan həyatının, insanın təbii istəklərinin qarşı-qarşıya gəldiyini, çarpışdığını aydın görmüş, həyatın, şüurun, insanın tərəfini tutmuşdur” [7,6]. Onun cənnəti də, cəhənnəmi də bu dünyada sevgilisinin ona göstərdiyi münasibətdən asılıdır.

Asinin lirik qəhrəmanı özünün mənəvi aləminin zənginliyi, təmiz hissləri, məhəbbəti və bu yolda usanmadan çəkdiyi ızdırlarla seçilir. Aşıqın daxili aləmində baş verən tüğyanlar, keçirdiyi hiss və həyəcanlar onun odluluqlu nitqi ilə ifadə olunur. Hətta sevdiyi, qibtə etdiyi gözəldən qarşılıq görməyən, hisslərinin cavabsız olmasından üzülən bu aşıq yorulmur, usanmır, tutduğu bu yoldan geri dönməyi düşünmür, bəzən isə sevgilisinin ona verdiyi bu əzablardan mənəvi zövq alır:

Nəşibim gərçi eşqində bələdir,
Bəla üşşaqə eyni-müddədir.

Cəfa gəlməz pərivəş mahlərdən,
Sanır qafil cəfa, leykən vəfadır.
Xoşam, hər cövr ilə qılsa nəvaziş,
Cəfasın çəkməmək, billah, cəfadır. [10,vər.10]

Asi qəzəllərinin əksəriyyətində real eşqdə, sevgidə gözəllik görəndə və bu gözəllikdən pay uman, təmənnə edən aşıqın əhvali-ruhiyyəsi əks olunmuşdur. Sevgilisinin dodaqlarından bir busə almaq arzusu ilə alışıb yanan aşıq hicran odunu söndürmək üçün sevgilisinə yalvarır, “təryaği-ləl”indən dərdlərinə çarə etməsini təvəqqe edir:

Könül maildi nuş etsin ləli-ləbin şərabından,
Sədayi-hicr rəf olsun ki, düşmüş rənci-xummarə.

Töküb zəhri-hələhil kami-canə əfi zülfün,
Nola təryaği-ləlin eyləyə bu dərdə çarə.

Yetib həddi-nəsabə hüsni-ruyin müstəhəqqindir,
Zəkati-hüsünü, ey şux, lütf et Asiyi-zarə. [10,vər.22]

“Bu sözləri doğuran başqa ehtiraslardır. Onlar yalnız eşqin yox, həyatın, həqiqətin hicrilə yanan ürəyin naləsidir” [90,7]. Sevdiyi qadının qədd-qamətini, gül çöhrəsini təsvir edən şair onun təkrarsız gözəlliyini ifadə etmək üçün yarının nurlu üzünü Quranın təfsirinə, yanağındakı xalı Adəmin cənnətdən qovulmasına səbəb olan danəyə (buğdaya) bənzədir, İsmayla müraciətlə onu bu məhəbbət naminə qurban kimi qəbul etməsini rica edir:

Sənin, ey hurliqa, nuri-rüxündür təfsir,
Nə qədər ayeyi-rəhmət yazılıb Quranə.

Vermişəm könlümü ol daneyi-xalə, ey gül,
Talibəm Adəmə, aldatdı onu bir danə.

Rəbbi- Minayi- məhəbbətsən, aya, İsmayıl,
Asiyi-zarı qəbul eyləgilən qurbanə. [3,85]

Asinin qəzəllərində eşq adlı xəstəliyə düşər olmuş aşıqın bütün rahatlığını itirməsi, çəkdiyi mənəvi əzab və əziyyətlərin müqabilində sevgilisindən gördüyü laqeydlilik, vəfasızlıq bir şair qələmi ilə, odluluqlu kəlmələri ilə ifadə olunmuşdur:

Ruyinin qəmindən bənd-bənd atəş düşübdür canıma,
Nal oldu cismim nalədən, ey bivəfa, manəndi-ney.

Bir gülüzərə dil verib bülbül məgər gülzar ara,
Əfqan edər şamü səhər çün əynü əlifü sadü yey. [3,71]

Aşiq bir gül üzlü gözələ öz qəlbini bağışlayıb gecə-gündüz onun eşqilə ah-nalə etdiyi halda o bivəfa yar onun dərindən dərman qılmaz, sübhədək etdiyi fəğana məhəl qoymaz:

Dərdincə munca gecə sübhədək fəğan edərəm,
Nədəndi rəhm eyləməzsən bu ahü fəryada.

Misali – margəzidə sızıldaram şəbi-hicr,
Düşər o zülfi-siyəhin çu hər zaman yadə. [3,81]

Gətirdiyimiz nümunələrdə şair eşqin möhtəşəmliyini, qadının kişi üzərində cazibə qüvvəsini özünəməxsus cizgilərlə təsvir etməyə müvəffəq olmuş, sədaqətli, fədakar aşiq obrazı yaratmağı bacarmışdır. Onun təsvir etdiyi aşiq məşuqəsi ilə kəsdiyi əhd-peymanə sona qədər sadıq qalır, onu cənnətin vəd etdiyi huri-mələyə belə dəyişməyi düşünmür, özünü sevdiyi qadının köləsi, məşuqəsini “padşahım” adlandıraraq onun ayağına gedib dərman istəməyi belə özünə alçaqlıq bilmir:

Girib behiştə-bərrin içrə meyli-hur etməz,
O kəs ki, verdi könül sən kimi pərizadə.

Qəmə fəraqə dəvə yox təbibdən, Asi,
Budur əlac, gedim padşahimə dadə. [3,82]

Asi şeirlərində təsvir etdiyi qadıdan, onu eşq oduna mübtəla edən gözəldən heç nəyi əsirgəməmişdir. Onun mədh etdiyi qadın surəti qüsuruzdur. Şairin bu cür təsviri, sevdiyi qadına olan hisslərinin ifadəsi oxucunu da bu gözəlliyə qibtə etməyə vadar edir. Lakin bu gözəlliyin arxasında bir cəllad soyuqqanlılığı gizlətir. Şair şeirlərində özünün sadıqlığı ilə sevgilisinin mərhəmətsizliyi, xudpəsəndliyi arasında böyük təzad yaradır. Aşiq məşuqəsinə nə qədər diqqətli və həssasdırsa, sevgilisi də ona bir o qədər etinasız və laqeyddir:

Ədalət əyləyib övd etməsə ol məh vəfa üstə,
Yəqin qıllam ki, yoxdur məzhəbində ədlilə miad.

Yetib qürbi-vüsalə zülfərə, dil sormaz əhvalım,
Qəfəs küncün gülüstan içrə əsla mürğ edərmi yad.

Uzun illər səri-zülfün qəmində Asiyi-miskin,
Pərişandır, gecə ta sübh olunca əyləyir fəryad. [3, 84]

Şair “Xudahafiz” rədifli qəzəlində aşiqin çəkdiyi əzablardan bezib usanmasını, bu eşq uğrunda bütün səbrinin tükənməsini, artıq bu daği-hicrana tabının qalmadığını, sevgilisinin divsurətli rəqibinə ondan daha çox diqqət ayırmasını təsvir edərək bu zülmü qeyrətinə sığışdırmadığı üçün sevgilisindən ayrılmağı daha doğru hesab edir:

Nə məndə tab var kim, səbr edim bu daği-hicranə,
Nə cövrü zülmədən var səndə bir pərva, xudahafiz.

Rəqibi-divsurət qoymadı firdovsi-kuyində
Dərəm bir ləhzə vəslindən güli-həmtə, xudahafiz.

Hərmi-kuyinə məhrəm olub əğyar, mən məhrum,
Qəbul eylər bu zülmü qeyrətim haşa, xudahafiz. [10,14]

Lakin bu çılğınlıqla verilmiş bir qərardır. Asinin qəhrəmanı dözümlüdür, çətinliklərdən usansa da gözü qorxmur, səbrü-qərarını itirmir. Çünki onun hissələri keçici həvəs deyil, həqiqi məhəbbətdir. Bu yolda çəkilən cəfa isə zövqdür.

Asi “vəhdəti-vücut” şairlərindən fərqli olaraq təsvir etdiyi qadın obrazını ilahi gözəlliyin və eşqin rəmzi kimi deyil, təbiiliyi və şuxluğu ilə seçilən el gözəli kimi təqdim etmişdir. Asinin “eşqə düşmüş lirik qəhrəmanı təbii sevgi hissələrinin ilahiləşdirilməsinə, romantikləşdirilməsinə, əflatuniləşdirilməsinə yabançı və laqeyddir” [2,28]. Asi şeirlərində istifadə olunmuş məcaz və tərki-blər şairin təsvir etməyə çalışdığı qadın obrazını sanki oxucunun gözləri qarşısında canlandırır, ona qibtə etməyə səsləyir. Asinin sevgilisi qədd-qamətli gözəldir ki, onun boy-buxununa həsəd apan sərvi gizlənməyə yer axtarır, onun çöhrəsinin qüsursuzluğundan utanan ay üzlü Kənan xəcalətindən quyuya düşməyə məcbur olur:

Edib sərvi-rəvanım bağara bərpa qiyamətlər,
Çəkib qamət, verib şümşadü sərvə yüz xəcalətlər.

Qaçıb bir küncdə xofilə durmuş nərgisi-şəhla,
Ki, nuri- vahidi dərk eyləməz hər bibəsərətlər.

Urub hüsni-rüxündən dəm məhi-Kənan düşüb çaha,
Budur əcri edə sultanına hər qul xəyanətlər. [10, 9]

Abdulla bəy Asinin yaşadığı dövrdə qəzəl öz aktuallığını hələ də saxlayırdı. Bu janr geniş xalq kütləsi tərəfindən rəğbətlə qarşılandığı üçün şairlərin ona üstünlük verməsi də təəccüblü deyildi. Yaradıcılığında qəzələ müraciət edən şairlər əsərlərində həqiqi aşiq obrazı yaratmaq üçün klassik Şərq ədəbiyyatında geniş yayılmış Leyli və Məcnun, Fərhad, Xosrov və Şirinkimi surətləri şeirlərinə gətirmiş, onlarla bağlı müəyyən hadisəyə işarə etməyə çalışmışlar. Burada mühüm cəhət şairin istifadə etdiyi, xatırladığı surətlərin geniş oxucu kütləsinə məlum olması idi:

Bir dilbəri-Leylavəşin eşqində Məcnun olmuşam,
Vəcdilə olmuş mənzilim gəh vəcdü gəh ehraf heyş [3, 71]
Dili-sənginə kar etməz, ey şirinzəban, ahım,
Nə günə rəxnə salmış tişəsilə kuhə bəs Fərhad. [3,84]

Olur Məcnun mənimtək cümlə aqillər, tülu etsə,
Yüzünün vəşşəmsi leyli-zülfədən, ey mah, Leylatək. [3, 78]

Misallardan görüldüyü kimi Asi şeirlərindəki obraz, təşbeh, məcaz və s. orijinallığı, yeniliyi onun bir sənətçi, incə ruhlu bir şair kimi məclis şairləri içində yüksək mövqə tutduğunu bir daha sübut edir. O həmçinin klassik şeirin janrı olan qəzələ müraciət edərkən şeirin məzmununu formasına qurban verməmiş, onu qəlibə salmaq xatirinə yaratdığı sənət əsərini real həyatdan uzaqlaşdırmamış, təqlidçiliklə məşğul olan bir sıra “şairlərdən” fərqli olaraq həqiqi sənətin, şeirin nə olduğunu əyani şəkildə göstərməyə çalışmışdır.

Asi təsvir etdiyi gözəlin surətini daha canlı, daha parlaq yaratmaq üçün yeknəsəq ifadələrdən qaçmağa, klassik poeziyanın xəzinəsindən istifadə etməyə çalışmışdır. Sevdiiyi qadına olan vurğunluğunu ifadə etmək üçün şair təkrarçılıqdan qaçmış, yarının tellərini “şahmar zülf”, “zünnar zülf”, “zülf-pürçin”, onun qüsursuz simasını “şəşəeyi- hüsən”, “güliruy”, “nuri-rüxsar”, “çöhreyi - zərd”, dərdlərə dərman olan dodaqlarını “ləli-nab”, “ləli-rəvanbəxş”, “ləli-şəkkərxa”, qəlbinə hakim kəsilməş gözlərini “xunxar göz”, “ənhar göz”,

“bimar göz”, “xunbar göz”, “şiveyi-nərgisi -xumar” adlandırmışdır. Bu baxımdan Asinin klassik janrda yazdığı əsərləri bədii təsvir və ifadə vasitələrinin zənginliyi, rəngarəngliyi ilə seçilir.

Ədəbiyyat:

1. Cəfər M. Füzuli düşünür // “Azərbaycan” jurnalı, 1958, № 12, s. 21-22.
2. Cəfər M. Seçilmiş əsərləri. 2 cildə, C.1. Bakı: Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatı, 1973, 352 s.
3. Kərimov R. Abdulla bəy Asinin həyatı və yaradıcılığı. Bakı: Nurlan, 2009, 210+83 s.
4. Quluzadə M. Füzulinin lirikası. Bakı: Azərbaycan SSR EA-nın nəşriyyatı, 1965, 474s
5. Məmmədov K. Qasım bəy Zakir. Bakı: Gənclik, 1984, 232 s.
6. Mirbağirov K. Füzuli və XIX əsr Azərbaycan ədəbiyyatı // “Azərbaycan” jurnalı, 1958, №12.
7. İbrahimov M. Azərbaycan xalqının dahi şairi // “Azərbaycan” jurnalı, 1958, № 12, s. 6-7.
8. Poetik məclislər. XIX əsr Azərbaycan ədəbi məclisləri nümayəndələrinin yaradıcılığından seçmələr. Bakı: Yazıçı, 1987, 525 s.
9. B-3348/22369 (Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası M.Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunda saxlanılan mənbə və arxivlər).
10. Fr-831/7979 (Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası M.Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunda saxlanılan mənbə və arxivlər).

Мадина Джабарова

ЛЮБОВНАЯ ЛИРИКА АБДУЛЛА БЕКА АСИ

Резюме

Большую часть творчества Аси составляют газели, написанные им на тему любви. В своих стихах Аси выступал как последователь школы Физули. Любовная лирика поэта доказывает, что известный поэт своего времени, Аси отличался тонким вкусом. Лирические герои в лирических стихах поэта отличаются духовным богатством и чистотой чувств.

Ключевые слова: *литературная среда Карабаха, Аси, вторая половина 19 века, любовная лирика, поэзия*

Madina Jabarova

ABDULLA BEY ASIS LOVE LYRICS

Summary

A large part of Asis literary activities contains his gazels written about love. In his poems Asi seems as a successor of genius Azerbaijan poet Muhammed Fuzuli. The poets love lyrics prove that he was a true poet and a tasteful young man. The lyrical hero of this poems distinguishes with his rich inner world and celestial feelings.

Key words: *literary environment of Karabag, Asi, 2nd part of 19th century, love lyrics, poem*

Redaksiyaya daxil olma tarixi: 11.03.2020

Çapa qəbul olunma tarixi: 17.06.2020

Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru **İlahə Vəliyeva**
tərəfindən çapa tövsiyə olunmuşdur.